

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 235/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Evou Hencovskou, advokátkou, Bajzova 2, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Košice I č. k. 11 P 106/2021 z 25. októbra 2021 a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 326/2021 zo 4. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. februára 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva rodičov na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru uzneseniami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je otcom maloletej sťažovateľky. Od roku 2017 sťažovateľ s matkou sťažovateľky nezdierajú spoločnú domácnosť, matka odišla z rodinného domu spolu so sťažovateľkou a od toho času v otázke stretávania sa s dieťaťom odmietla dospieť k akejkoľvek vzájomnej dohode. Opakovane sa tiež stalo, že sťažovateľ svoju dcéru nevidel aj niekoľko týždňov.

3. O rozvode rodičov sťažovateľky rozhodol Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 11P 164/2017 z 5. mája 2021 tak, že rozviedol manželstvo sťažovateľa s manželkou, sťažovateľku zveril do osobnej starostlivosti matky, určil výšku vyživovacej povinnosti sťažovateľa na maloletú sťažovateľku a vymedzil ich stretávanie sa. Matka podala proti výroku o úprave styku odvolanie a od toho času ešte výraznejšie obmedzila možnosť sťažovateľa stretnúť sa so sťažovateľkou. Sťažovateľ v dôsledku týchto skutočností oslovil opakovane kolízneho opatrovníka, avšak bezvýsledne.

4. Následne podal sťažovateľ návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhal, aby súd do právoplatného skončenia konania vo veci samej (rozvod manželstva a úprava výkonu rodičovských práv a povinností) upravil jeho styk so sťažovateľkou. Zároveň žiadal, aby súd zaviazal matku pravidelne informovať sťažovateľa o všetkých podstatných okolnostiach týkajúcich sa sťažovateľky a uložil rodičom maloletej povinnosť zúčastniť sa sedení v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie na účely zlepšenia vzájomnej komunikácie.

5. Okresný súd uznesením č. k. 11P 106/2021 z 25. októbra 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Proti zamietavému uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 8 CoP 326/2021 zo 4. januára 2022 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) tak, že uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovateľ považuje za absolútne nemysliteľné, aby od roku 2017 nemohol byť ako rovnocenný rodič so svojou dcérou, a na druhej strane, aby sťažovateľka nemohla tráviť plnohodnotný čas so svojím otcom.

7. Odôvodnenie uznesenia okresného súdu podľa názoru sťažovateľa ani len v základných bodoch neposkytuje odpovede na zásadné argumenty, ktoré sťažovateľ vo svojom návrhu uviedol, a preto je nepreskúmateľné a v konečnom dôsledku arbitrárne.

8. Sťažovateľ namieta aj absenciu riadneho, presvedčivého a objektívneho odôvodnenia uznesenia krajského súdu. Krajský súd sa predovšetkým nezaoberal argumentáciou, ktorou sťažovateľ odôvodňoval podanie opravného prostriedku, ani nevyhodnotil a nerozvedol svoj záver, prečo sa stotožnil s uznesením súdu prvej inštancie.

9. Krajský súd v príkrom rozpore s predloženými dôkazmi konštatoval, že z návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia, vyjadrenia matky a priloženej SMS komunikácie jednoznačne vyplýva, že styk sťažovateľky so sťažovateľom prebieha pravidelne, a to na základe ústnej dohody rodičov, preto vyslovil, že realizácia práv maloletej obsiahnutých a garantovaných Dohovorom o právach dieťaťa, ako aj rodičovských práv a povinností oboch rodičov je riadne zabezpečená. Krajský súd uviedol, že z doterajšieho priebehu konania pred súdom prvej inštancie nevyplýva, že by matka svojvoľne bránila sťažovateľovi stretávať sa s maloletou. Sťažovateľ však trvá na tom, že medzi ním a matkou žiadna dohoda neexistuje, matka absolútne nereflektuje na jeho žiadosti, sťažovateľ nemôže dokonca vybrať ani miesto, ani čas stretnutia. Krajský súd teda vôbec nezohľadnil dôkazy predložené sťažovateľom.

10. Z uznesenia súdu prvej inštancie, ako ani z uznesenia krajského súdu nie je možné vyvodit', ktoré z predložených dôkazov, resp. tvrdení sťažovateľa súd nepresvedčili o dôvodnosti nariadenia neodkladného opatrenia, resp. na ktoré neprihliadol vzhľadom na zamietavý výrok svojho rozhodnutia spolu s vysvetlením, akým spôsobom súd tieto dôkazy vyhodnotil. Podobne ako v skutkovej oblasti, aj v oblasti právnej argumentácie je rozhodnutie odvolacieho súdu neúplné a hlavne nepresvedčivé.

11. Z hľadiska ústavných princípov považujú sťažovatelia obe napadnuté rozhodnutia za nesprávne a nezákonné.

12. Zároveň napadnuté rozhodnutia negatívne zasahujú aj do práv sťažovateľov na rešpektovanie rodinného života, pretože trpia vzájomnou izoláciou a núteným odlúčením, ktoré vzhľadom na arbitrárne rozhodnutia súdov považujú za nedôvodné a šikanózne.

13. Sťažovatelia tiež uviedli, že predmetom konania je úprava rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, práve v týchto konaniach je dôležité, aby súd dôkladne preskúmal všetky skutočnosti dôležité pre jeho rozhodnutie a vo svojom rozhodnutí sa s nimi riadne vysporiadal, pričom súd je povinný aj sám zistiť skutočnosti dôležité pre úplne zistenie skutkového stavu.

14. Podľa názoru sťažovateľov sa im už dlhodobo nedostáva ochrany základných práv zo strany súdnej moci.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj základného práva rodičov na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru uznesením okresného súdu a uznesením krajského súdu, ktorými bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa sťažovateľ domáhal úpravy styku s maloletou sťažovateľkou. Sťažovateľ tvrdí, že osvedčil skutočnosti potrebné na nariadenie neodkladného opatrenia.

III.1. K namietanému porušeniu práv uznesením okresného súdu:

16. Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy (ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd) vyplýva, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (m. m. II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, I. ÚS 311/08).

17. Vzhľadom na skutočnosť, že v zmysle príslušných zákonných ustanovení mal sťažovateľ právo domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania smerujúceho proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, pričom svoje právo aj využil, uplatňujúc princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje absenciu svojej právomoci napadnuté uznesenie

okresného súdu preskúmať, pretože predmetné rozhodnutie preskúmal krajský súd, ktorý rozhodol o jeho odvolaní.

18. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietajúcej porušenie práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením okresného súdu odmietol z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu:

19. V kontexte sťažovateľmi uplatnenej argumentácie a nimi vymedzeného predmetu konania, ktorým je posúdenie ústavnej udržateľnosti rozhodnutia všeobecného súdu vo veci neodkladného opatrenia, ústavný súd považuje za potrebné osobitne akcentovať, že posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy), pretože tieto závisia od konkrétnych okolností toho-ktorého prípadu. Ústavnému súdu teda z ústavnoprávneho hľadiska neprináleží prehodnocovať názor súdu o dôvodnosti podaného návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ale jeho úlohou je len skúmať, či v tomto konaní boli rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musí mať rovnako ako iné rozhodnutia predovšetkým zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (m. m. IV. ÚS 136/2014, IV. ÚS 332/2018, II. ÚS 427/2020). Všeobecný súd je povinný pri rozhodovaní o neodkladných opatreniach poskytnúť ochranu nielen tomu, kto sa vydania takého opatrenia domáha, ale v rámci ústavných pravidiel tiež tomu, proti komu návrh smeruje (m. m. IV. ÚS 257/2010).

20. Ústavný súd pritom opakovane zdôrazňuje, že k prieskumu súdnych rozhodnutí v rodinnoprávnych veciach pristupuje zvlášť rezervovane, pretože rozhodovanie v týchto právnych veciach sa odvíja od zisťovania a posudzovania skutkových okolností a otázok pred všeobecnými súdmi, ktoré ústavný súd s ohľadom na svoje postavenie nemôže nahrádzať. Práve všeobecné súdy totiž majú vzhľadom na svoju nezastupiteľnú osobnú skúsenosť vyplývajúcu z bezprostredného kontaktu s účastníkmi konania a inými osobami zúčastnenými na konaní a z ich znalosti rodinnej situácie vytvorené najlepšie podmienky na vykonanie dokazovania, zistenie skutočného stavu veci (§ 35 Civilného mimosporového poriadku) a spravodlivé rozhodnutie vo veci reflektujúce predovšetkým najlepší záujem maloletého dieťaťa v súlade s čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa (porovnaj uznesenia Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 1551/20 z 23. júna 2020 a č. k. III. ÚS 1283/20 zo 16. júna 2020, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Bronda proti Taliansku z 9. júna 1998, č. sťažnosti 22430/93, bod 59).

21. Povaha neodkladného opatrenia a tiež predmet samotného konania vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa vedie ústavný súd k určitej zdržanlivosti, no nevylučuje, že i v predmetnom konaní môže dôjsť k porušeniu práv účastníkov konania, ktoré dosahuje ústavnoprávnu intenzitu. Prieskumná právomoc ústavného súdu sa však sústreďí len na posúdenie toho, či napadnuté

rozhodnutie o neodkladnom opatrení nepredstavuje extrémne rozhodnutie založené na svojvôli, resp. iným zásadným spôsobom nezasahuje do základného práva účastníka na súdnu ochranu.

22. Také pochybenie ústavnoprávnej intenzity však v prerokúvanej veci sťažovateľov nebolo identifikované.

23. Z relevantných častí napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd s poukazom na konkrétne skutkové okolnosti veci vyplývajúce z dokazovania uskutočneného okresným súdom, ale najmä na skutočnosť, že sťažovateľ neosvedčil naliehavosť predbežnej úpravy pomerov ani nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy maloletej sťažovateľke, ktoré by odôvodňovalo okamžitý zásah súdu, sa nestotožnil s návrhom sťažovateľa o potrebe nariadenia neodkladného opatrenia. Krajský súd poukázal na starostlivosť zabezpečovanú matkou maloletej, ako aj skutočnosť, že stretávanie sťažovateľa so sťažovateľkou prebieha. Samotné podmieňovanie týchto stretnutí prítomnosťou matky (s čím sťažovateľ nesúhlasí) neposúdil krajský súd ako dôvod na vydanie neodkladného opatrenia ešte pred právoplatným rozhodnutím vo veci samej, ktoré možno očakávať v blízkej budúcnosti, keďže vec bola predložená odvolaciemu súdu 20. októbra 2021. Krajský súd tiež konštatoval, že ani sťažovateľom tvrdené neinformovanie o otázkach týkajúcich sa maloletej sťažovateľky neosvedčilo naliehavosť úpravy pomerov a z dôkazov, naopak, vyplynulo, že matka si tieto povinnosti plní. Rovnako odvolací súd nezistil ani dôvodnosť návrhu sťažovateľa na uloženie povinnosti obom rodičom zúčastniť sa na sedeniach v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, pretože im už je poradenstvo poskytované.

24. V súvislosti s predostretými námietkami sťažovateľov ústavný súd opätovne pripomína, že neodkladné opatrenie je opatrením dočasnej povahy, ktoré nestanovuje konečnú (definitívnu) úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Tieto boli predmetom dokazovania v konaní vo veci samej, t. j. v konaní o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu pred okresným súdom, ktorý vo veci rozhodol rozsudkom z 5. mája 2021. V danej veci v súčasnosti prebieha odvolacie konanie.

25. Ústavný súd tak uzatvára, že v danom prípade nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o ústavnej konformite namietaného uznesenia krajského súdu. Argumentácia krajského súdu zodpovedá príslušným ustanoveniam vo veci aplikovaných právnych predpisov týkajúcich sa predpokladov vydania neodkladného opatrenia vo veciach starostlivosti súdu o maloleté dieťa. To, že krajský súd dospel k iným než sťažovateľmi očakávaným záverom, samo osebe dôvodnosť ústavnej sťažnosti založiť nemôže.

26. Keďže ústavný súd nezistil, že by závery krajského súdu premietnuté do napadnutého uznesenia boli svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore či v nesúlade s platnou právnou úpravou, pričom odôvodnenie napadnutého uznesenia je primerané tomu, že ide o rozhodnutie o neodkladnom opatrení, odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu:

27. Ústavný súd súčasne dospel k záveru, že vo vecnej nadväznosti na závery predchádzajúcej časti tohto odôvodnenia v rozhodovaní krajského súdu o neodkladnom opatrení nebolo zistené ani také pochybenie, ktoré by mohlo indikovať možnosť porušenia v ústavnej sťažnosti označeného základného práva sťažovateľov hmotného charakteru podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a rovnako ani porušenie ich práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Z tohto dôvodu odmietol aj túto časť ústavnej sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

28. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

29. Ústavný súd napokon dodáva, že sťažovateľ je v zjavnom konflikte záujmov vo vzťahu k maloletej sťažovateľke v konaní pred ústavným súdom či jej zastupovaniu v tomto konaní ako jej zákonný zástupca, a to s poukazom na § 31 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), podľa ktorého žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať. K ústavnej sťažnosti však nebol pripojený žiaden právne relevantný doklad, z ktorého by vyplynulo, že maloletá sťažovateľka prostredníctvom kolízneho opatrovníka (§ 31 ods. 2 zákona o rodine) splnomocnila advokátku na podanie tejto ústavnej sťažnosti (§ 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ako sa to v obdobných prípadoch vyžaduje (napr. I. ÚS 181/2012, II. ÚS 667/2013, I. ÚS 58/2013, I. ÚS 117/2015, III. ÚS 512/2015, II. ÚS 40/2019).

30. Z dôvodu, že ústavný súd v konkrétnom prípade v rámci kvázi meritórneho prieskumu podanej ústavnej sťažnosti zistil, že podaná ústavná sťažnosť je ako celok vo vzťahu k právam sťažovateľa, ako aj vo vzťahu k právam maloletej sťažovateľky zjavne neopodstatnená, nepristúpil k ustanoveniu kolízneho opatrovníka, pretože nezistil ústavnoprávnu relevanciu predkladaných argumentov (IV. ÚS 382/2020).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu